

The research of relationship between mothers and their children who continue their nursery class education

Anasınıfına devam eden çocuğu olan annelerin çocukları ile ilişkilerinin incelenmesi

Didem Saygı¹
Gülden Uyanık Balat²

Abstract

Secure attachment relationship between mother and infant is an important start that makes the mother-child relationship healthier over the course of the ensuing years. Mothers play a large role in the development of their children's social relationships. A healthy mother-child communication helps children develop a healthy personality and have healthy relationship with others. The purpose of this research is to analyse the relationship between mothers and their (5-6-year-old) children who continue their nursery class education. This research has been carried out by using relational screening model. The mothers whose children continue their nursery class education at the private and public schools in the Anatolian side of Istanbul, have formed the target population. For that purpose with the cluster sample method; Kadıköy, Ataşehir and Maltepe provinces located in the Anatolian side and the mothers from these provinces whose children continue their education in the nursery class, have formed the sample of this research. A version of "Child-Parent Relationship Scale" developed by Robert C. Pianta (1992), adapted into Turkish by Saygı and a personal information form

Özet

Anne bebek arasındaki güvenli bağılık ilişkisi, daha sonraki yıllarda anne çocuk arasındaki ilişkinin sağlıklı olmasını sağlayan önemli bir başlangıçtır. Sosyal ilişkilerin gelişiminde annenin rolü büyüktür. Sağlıklı anne - çocuk iletişimi, çocuğun sağlıklı bir kişilik geliştirmesini, başkalarıyla olumlu ilişkiler kurmasını sağlar. Bu araştırmanın amacı, anasınıfına devam eden (5-6 yaş) çocuğu olan annelerin çocukları ile olan ilişkilerini incelemektir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır ve araştırmanın evrenini İstanbul ili Anadolu yakasında bulunan özel ve resmi okulların anasınıfına devam eden çocukların anneleri oluşturmaktadır. Bu amaçla küme örnekleme yöntemiyle Anadolu yakasında yer alan Kadıköy, Ataşehir ve Maltepe İlçeleri ve bu ilçelerden çocukları anasınıfına devam eden anneler araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Robert C. Pianta (1992) tarafından geliştirilen Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin (Child-Parent Relationship Scale) Saygı (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan versiyonu ve annelerin betimsel bilgileri için araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Annelerin çocukları ile olan ilişkileri, ölçeğin

¹ Teacher, Burak Reis Primary School, Istanbul, Turkey, didemsaygi@gmail.com

² Assoc. Prof., Marmara University, Ataturk Education Faculty, Early Childhood Education Department, Istanbul, Turkey, gbalat@marmara.edu.tr

developed by the researchers for the mothers' descriptive information, have been used as data collection tool in this research. Mothers' relations with their children have been analyzed in terms of the scale's sub-dimensions of affiliation and conflict according to the mother's age, educational and employment status. Significant differences ($p < .05$) have been observed.

Keywords: Nursery class; mother; child-parent relationship; affiliation; conflict.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

çatışma ve yakınlık alt boyutlarında annenin yaşı, eğitim düzeyi, çalışma durumuna göre incelenmiş ve anlamlı farklılıklar ($p < .05$) olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Anasınıfı; anne; ebeveyn çocuk ilişkisi ölçeği; yakınlık; çatışma.

Giriş

Aile, toplumun en küçük birimi ve temel taşlarından biridir (Oktay, 2002). Aile içi ilişkilerin olumlu olması, anne - babaların tutumları, özellikle temel güven duygusu açısından anne ile ilişkileri ve diğer aile bireylerinin özellikleri çocuğun psikolojik gelişimi için çok önem taşımaktadır. Anne – babaların çocuklarıyla ilişkileri dünyayı ya güvenli ve yaşamaya değer ya da korkulacak, güvensiz bir yer olarak algılamalarına neden olmaktadır (Yörükoğlu, 2000).

Hayatın ilk yıllarında bebeğin psikososyal görevi güvenmeyi öğrenmektir. Anne ile ilişkiden doğan güven duygusu ileride kurulacak ilişkilerin de temelini oluşturmaktadır (Yavuzer, 2003). Bebeğin anne/baba ile güvenli bir bağlanma yapması onun sosyal ve duygusal gelişiminin temel taşlarından biridir. Bağlanma ilk birkaç ayda gelişmeye başlayarak dokuzuncu ayda kuvvetle gelişmiş olur. Anne/baba ile oluşacak güvenli ve sevgi dolu bir bağ onun benlik saygısı, arkadaş ilişkileri, problem çözme yeteneği ve benlik kontrolüne önemli katkıda bulunur (Hortaçsu, 2003).

Son yıllarda, ebeveyn-çocuk arasındaki ilişki, ebeveynlerden çocuğa doğru olan tek taraflı bir etkilenmeden çok, çocuğun ve ebeveynin karşılıklı olarak birbirini etkilediği iki yönlü etkileşimli bir süreç çerçevesinde değerlendirilmektedir. Fakat özellikle, ebeveynlerin, çocuklarının yaşı küçük olduğunda, çocuklarının günlük yaşamlarını kontrol ettikleri ve daha olgun kişiliklere ve yapılanmış düşünce ve eylem örüntülerine sahip oldukları ve çocukluk döneminin ise hızlı öğrenme ve esneklik dönemi olduğu gerçeği göz önünde bulundurulursa, ebeveynlerin çocukları üzerindeki etkilerinin daha fazla olması doğaldır (Maccoby, 2002). Anne – baba – çocuk ilişkisini anlamaya yönelik yapılan çalışmalar genellikle bebeklik ve ilk çocukluk dönemlerine yoğunlaşmıştır (Akgün ve Yeşilyaprak, 2010). İnsan hayatının şekillenmesinde en önemli yıllar olarak görülen bebeklik ve erken çocukluk dönemlerinde ailenin öneminin ve katkısının önemli olduğu görülmektedir. Bu dönemde çocuğun en yakın sosyal çevresi olan aile ile olan ilişkileri tüm gelişim alanları açısından önem taşımaktadır. Bu

nedenle erken çocukluk döneminde anne – baba – çocuk ilişkisinin boyutlarını belirlemek, çeşitli değişkenler açısından değerlendirmek, ilişki sorunlarını belirlemek önemlidir.

Çocukluk döneminin en belirleyici deneyimleri ebeveynlerle kurulan ilişkilere dayanır. Araştırmalar bebekler ve küçük çocuklarla yetişkinler arasındaki destekleyici ilişkilerin çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimi üzerine somut ve uzun süreli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Zeanah ve Doyle Zeanah,2001). Çocuklukta ebeveynle kurulan bağın etkisi kişilerin yetişkinlik döneminde kuracağı ilişkilere de yansımaktadır. Bu bağlamda kişilerin yetişkinlik döneminde yakın ilişkilerinde kurduğu bağı anlamlandırabilmek için, o kişinin çocukluk döneminde ebeveyniyle kurduğu ilişkinin kalitesinin bilinmesinin önemli olacağı düşünülmektedir. Anne baba-bebek ilişkisi bebeğin gerek güven gerekse güvensizlik duymasını büyük ölçüde belirler. Güven, anneler ve bebeklerin davranışlarını birbirlerinin mizaçlarına ve gereksinimlerine eş güdümledikleri, tutarlı ve akla uygun olduğu zaman doğar (Gander ve Gardiner, 2001). Anne babaya karşı güven duygusu geliştiremeyen çocuklar, ilkökul çağında arkadaşlık kurmakta, beraber oynamakta zorluk çekerler ve dersle ilgili konulara diğer çocuklara göre daha az ilgi duymaktadır (Cüceloğlu, 1999). Erikson, çocuğun ilk yaşlarda kazandığı temel güven duygusuyla okuldaki başarısı arasında bir ilişki olduğunu savunur. İyi bir ana-baba ilişkisi ortamı içinde yetişen çocuk temel güven duygusunu kazandığı için, okulun kendisine getirdiği yeni öğrenme aşamalarını korkmadan karşılayabilir ve başarılı olur. Temel güven duygusunu kazanamamış çocuklar ise tam başarı gösteremezler. Çok sayıda araştırma Erikson'un beklentilerini desteklemiştir (Bradley ve Caldwell, 1976; Hess, Shipman, Brophy ve Bear, 1969; Akt. Cüceloğlu, 2007). Kaplan- Sanoff'a (2000) göre de sağlıklı bir anne çocuk ilişkisi çocuğun okul olgunluğunun da bir ön göstergesidir.

Bağlanma kuramı, insanların kendileri için önemli olan diğer kişilerle güçlü duygusal bağlar kurma eğiliminin nedenlerini açıklayan bir yaklaşımdır (Kavlak, Şirin, 2009). Freud'a göre bebek erken dönemde annesiyle duygusal bir bağ kurar. Bu bağ, yaşamının sonraki evrelerindeki tüm ilişkilerinin oluşmasına temel teşkil eden bir bağlanmadır (Artan, Bayhan, 2004). Bebek annesine bağlanır, çünkü anne onu doyurur. Fakat bu teori örneğin “bebeklerin neden başka insanları çok ilginç buldukları” sorusunu cevaplayamamaktadır (Fonagy, 2001).

Harlow, bağlanmanın dokunma huzuru ihtiyacından meydana geldiğini iddia etmektedir. Yetişkinlerin sürekli yakın temasta oldukları bebeklerin diğerlerinden iyi oldukları görülmesine rağmen bunun bağlanmanın esası olup olmadığı açık değildir (akt.Cassidy, 1999).

Bowlby'nin teorisi, bakımveren ve çocuk arasındaki duygusal bağın kurulması, devamının sağlanması ve sonuçlarına işaret etme amacıyla kurulmuştur. Bowlby'nin teorisi bugün en baskın bağlanma teorisidir (akt. Cassidy, 1999; Holden, 1997). Bağlanma “çocuk ve annesi arasındaki sürekli bir bağ”,

bağlanma davranışı ise, “sonraki ilişki yaşantılarına arabuluculuk edecek biçimlenmiş bir bağ” olarak tanımlanmıştır (Ainsworth 1978, Akt. Seven, 2006).

Gander ve Gardiner (2001) bağlanmayı, yeni doğanlar ile ebeveyn arasında gitgide artan, eşgüdümlü, karşılıklı ve destekleyici bir etkileşimin kurulması olarak tanımlamışlardır. Üç temel bağlanma türü, güvenli bağlanma, çelişik – güvensiz bağlanma, kaçınma güvensiz bağlanma türü tanımlanmaktadır; *Güvenli Bağlanma*: Gözlem esnasında, bu bebekler anneleri odadayken, onları güven temeli olarak kullanarak çevreyi keşfetmişler, yabancı birinin varlığında kaygı duymuşlar ve ondan kaçmışlardır. Annelerinin kısa süreli odadan ayrılmasına üzölmüşler, ağlamışlardır. Anneleri odaya geri döndüğünde annelerine yakınlaşmışlar, fiziksel temas istemişler ve annelerinin kollarına sarılarak rahatladıktan sonra çevreyi keşfe devam etmişlerdir. Güvenli bağlanan yetişkinler, güvenilir ve sürekli ilişkide sahiptirler; iyi bir özsaygıya sahip olma eğilimleri vardır; duygularını rahat bir şekilde ifade ederler; sosyal destek ararlar (Bretherton, 2003; Simpson ve Rholes, 1998).

Çelişik-Güvensiz Bağlanma: Kararsız bağlanan çocuklar güvenli bağlanmaya sahip olmadıkları için sürekli olarak annelerinin nerede olduklarıyla meşguldürler ve keşif yapamazlar. Bu bebekler laboratuvar ortamında anneleri odada iken oyuncaklarla hemen hemen hiç ilgilenmemişler, anneleri odadan ayrılınca çok üzölmüşlerdir, yüksek sesle ağlamışlardır (Bretherton, 2003; Waters, 2004). Çelişik-güvensiz bağlanan çocuklar, yabancılara karşı tedirgindirler; ebeveyn ayrıldığında büyük sıkıntıya girerler; ebeveynlerinin dönmesiyle bile rahat etmezler. Çelişik- güvensiz bağlanan yetişkinler diğerlerine yakınlaşmada isteksizlik hissederler, eşlerinin onları sevmeyeceğinden tedirginlik duyarlar; bir ilişkileri bittiğinde çölgına dönerler (Simpson ve Rholes, 1998).

Kaçınma-Güvensiz Bağlanma: Bu bebekler, annelerinin varlığında odada oyuncaklarla oynamışlar, ancak anneyi güvenli bir üs olarak kullanmamışlardır. Annelerinin odadan ayrılmasına çok az stres belirtisi göstermişler, anne geri döndüğünde; annelerini önemsememişler, anneleriyle etkileşimi reddedip uzaklaşmışlardır hatta oyuncaklara vurmuşlardır (Bretherton, 2003; Waters, 2004). Kaçınma- güvensiz bağlanan çocuklar, ebeveynlerinden kaçınabilirler; ebeveynlerinden fazlaca rahatlık ve ilişki beklemezler; ebeveyn ve yabancı arasında bir tercih yapmazlar. Kaçınma-güvensiz bağlanan yetişkinler kişilik yapısı olarak sıkıntılar yaşarlar; ilişkilerinde çok az duygu gösterirler; diğerleriyle düşüncelerini ve duygularını paylaşamazlar (Simpson ve Rholes, 1998).

Son yıllarda araştırmacılar “*Dağınık-Yönü Belirsiz Bağlanma*” adı verilen bir bağlanma türü üzerinde durmaktadırlar. Bu örüntüde kaygının denetiminde tutarlı bir strateji mevcut değildir. Kaçınan ve kararsız davranışların bir araya gelmesiyle oluşan örüntü bağlanma ilişkisini yönlendirmektedir. Araştırmalar bu örüntünün bebeğin birincil bakıcısının depresyonda veya hasta olduğu durumlarda yada çocuğu istismar edici davranışlar sergilediğinde ortaya çıktığı görüşünü desteklemektedir (Hazan ve Shaver, 1987; akt. Soysal vd., 2005).

Psikolojide çatışma kavramı genellikle bireyin ihtiyaçlarını karşılamada karşılaştığı bir engelleme durumu olarak ifade edilmektedir. Ruh bilimciler değişik çatışma türleri tanımlamışlardır. Bunlar yavaşma-yavaşma, uzaklaşma-uzaklaşma, yavaşma-uzaklaşma çatışmalarıdır (Kavalcı, 2001). Yavuzer (2003) çatışmayı, insan ilişkilerinde bireylerin karşılıklı olarak birbirlerinin ihtiyaçlarına müdahale etmesi durumunda ya da değerleri uyuşmadığı zaman ortaya çıkan uyuşmazlık, zıtlaşma, kavga ve sürtüşme olarak ifade etmektedir.

Çocuklar yaşadıkları çatışmalara farklı tepkiler gösterirler. Gelişim dönemleri içerisinde değişikliğe uğrayan bu tepkileri ailelerinden, geldikleri sosyal çevreden ve görsel yayınlardan öğrenmektedirler. Çatışmalar kaçınılmaz olduğuna göre çatışmalara gösterilen tepkilerin de yapıcı olması önemlidir (Pekkaya, 1994). Driscoll ve Pianta (2006) anne ve babaların erken çocukluk döneminde aile – çocuk ilişkilerinde, çatışma ve yakınlık boyutlarını algılayışlarını incelemişlerdir. Araştırmada Child – Parent Relationship Scale (Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği) kullanılmıştır. Araştırmaya 563 çocuk ve aile katılmıştır. Araştırma sonucunda annelerin çatışma ve yakınlık boyutlarından yüksek puanlar aldıkları, anne ve babalarda iki faktör arasında çatışmadan yakınlığa göre daha yüksek puanlar aldıkları, babaların kız çocukları ile yakınlık boyutunda daha yüksek puan aldıkları bulunmuştur.

Zhang ve Chen (2010) Child – Parent Relationship Scale ölçeğinin Çin okul öncesi çocukları için uyarlamasını yaparak, anne – çocuk, baba – çocuk ilişkilerini incelemiştir. Araştırmada 2 – 3 yaşlarında 100 çocuğun anne ve babasına, 9 ay ara ile 2 kere ölçeği uygulayarak, buradan elde edilen verilerle ölçeğin uyarlanması gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda çocukların cinsiyetleri, yaşları ve aile şekilleri açısından anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Araştırmada anne – çocuk çatışma ve yakınlığı, baba – çocuk çatışma ve yakınlığı ile karşılaştırılmıştır. Annelerin çocukları ile ilişkisi babaların çocukları ile olan ilişkisine kıyasla, yakınlık boyutunda daha yüksek ve çatışma boyutunda daha düşük çıkmıştır. Yapılan iki uygulama arasında ise anlamlı farklılıklar çıkmamıştır.

Ülkemizde doğrudan anne – baba ve çocukla ilişkisi konusunda sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır (Kırcaali- İftar, 2005, Akgün ve Yeşilyaprak, 2010). Ayrıca ebeveyn tutumlarını ölçmeye yönelik ölçeklerin kullanıldığı fakat karşılıklı ilişkileri belirlemeye yönelik ölçeklerin yeterli sayıda bulunmadığı görülmektedir (Öner, 2000). Bu nedenle bu araştırmanın amacı anne çocuk ilişkisi yakınlık ya da olumlu ilişki ve çatışma boyutlarında incelenmesidir.

Yöntem

Bu araştırmada, anasınıfına devam eden (5-6 yaş) çocuğu olan annelerin çocukları ile olan ilişkilerini çeşitli değişkenler açısından incelemek üzere ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Karasar'a göre (2009), "İlişkisel tarama modelleri, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir." Bu kapsamda

araştırmada, 5 – 6 yaş çocuklar ile anneleri arasındaki ilişki annelerin bazı psikometrik özelliklerine göre incelenmiştir.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, 2010 – 2011 eğitim – öğretim yılı bahar döneminde İstanbul İli Anadolu Yakası'nda bulunan resmi ve özel ilköğretim okullarının anasınıflarına devam eden 5 – 6 yaş grubu çocukların anneleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme, küme örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Evrendeki bütün kümelerin tek tek eşit seçilme şansına sahip oldukları durumda yapılan örnekleme küme örnekleme denir (Karasar, 2009). Bu yöntem ile çalışmanın evreni olan İstanbul İlinin Anadolu Yakası'ndan, Kadıköy, Ataşehir ve Maltepe olmak üzere üç ilçe seçilmiş, ilçelerdeki tüm resmi ve özel okul öncesi kurumlarının listeleri oluşturulmuş ve yansızlık kuralına göre (Karasar, 2009) yeterli sayıda okul örnekleme alındı. Araştırmaya gönüllülük esası dikkate alınarak 239 anne katılmıştır. Örneklem grubundaki annelerin çocukların %51,9'unun kız (124), %48,1'inin erkek (115) olduğu görülmektedir. Örneklem grubundaki annelerin çocuklarının %38,9'u özel okula (93), %61,1'i resmi okula (146) devam etmektedir. Örneklem grubundaki çocukların %73,7'si Kadıköy ilçesine (176), %12,1'i Maltepe ilçesine (29) ve %14,2'si Ataşehir ilçesine (34) bağlı resmi ve özel okullara devam etmektedir.

Veri Toplama Araçları

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi ölçeğin orijinal adı “Child – Parent Relationship Scale (CPRS)” dir. Ölçek Robert C. Pianta tarafından 1992 yılında anne – baba – çocuk ilişkisini anlamak amacı ile geliştirilmiştir. Ölçek, yine Pianta tarafından geliştirilen Öğretmen – Çocuk İlişkisi (Teacher – Child Relationship Scale) Ölçeği'nden yararlanılarak uyarlanmıştır. Ölçeğin maddeleri hazırlanırken bağlanma teorisi ve Bağlanma Q – Set'den yararlanılmıştır (Waters ve Deane, 1985, akt. Zhang ve Chen, 2010). Toplam 30 maddeden oluşan ölçek, 5'li Likert tipi bir ölçek olup, ebeveynin çocuğu ile olan ilişkisini algılayışını (1) Kesinlikle uygun değil, (5) Kesinlikle uygun ifadeleri arasında değerlendirmesiyle doldurulur. Ölçeğin orijinali (CPRS), üç alt boyuttan oluşmaktadır. Çatışma alt boyutu için 14, yakınlık alt boyutu için 10 ve bağımlılık alt boyutu için 6 madde bulunmaktadır. Daha önce yapılan araştırmalarda bağımlılık alt boyutuna ilişkin güvenilirliğin düşük çıktığı belirtilmiştir (Pianta, 1992, akt. Zhang ve Chen, 2010).

Yakınlık alt boyutu, ebeveynin çocuğuyla sevgi dolu ve açık bir iletişim kurabildiğini ölçmektedir (örnek: Çocuğumla sıcak, sevgi dolu bir ilişki paylaşmaktayız). Çatışma alt boyutu ise, ebeveynin çocuğu ile olumsuz ve çatışmalı bir ilişki algıladığını ölçmektedir (örnek: Çocuğumla devamlı birbirimizle mücadele eder gibi görünürüz). Yakınlık alt boyutu puanının yüksek çıkması, ebeveyn –

çocuk ilişkisinin yakın ve olumlu bir ilişki olduğunu; çatışma alt boyutunun puanının yüksek çıkması ise ebeveyn – çocuk arasında çatışmalı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir (Zhang ve Chen, 2010). Ölçeğin toplam puanlanmasında ise olumlu ya da olumsuz ifadeler ters puanlanarak tek bir toplam puan elde edilebilmektedir. Olumlu ifadeler ters çevrilerek puanlama yapılırsa, toplam puanın yüksek çıkması olumsuz bir ilişkinin varlığını gösterecektir. Olumsuz ifadelerin ters çevrilerek puanlanmasında ise, toplam puanın yüksek çıkması olumlu bir ebeveyn – çocuk ilişkisinin varlığını gösterecektir. Ölçeğin Saygı (2011) tarafından yapılan Türkçeye uyarlama çalışmasında, dilsel eşdeğerlik için 15 ebeveyne iki hafta arayla Türkçe ve İngilizce form uygulanmış, uygulama sonuçları Wilcoxon işaretli sıralar testi ile analiz edilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliliğini saptamak amacı ile faktör analizi yapılarak iki faktörlü 17 soru maddesi elde edilmiş, faktör yüklerinin .409 ile .725 arasında değiştiği görülmektedir. Ölçeğin Türkçeye uyarlanan şekli 2 faktörlüdür. Önemli olarak belirlenen faktörlerden birinci faktör ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 26,5'sini ve ikinci faktörün % 11,2'sini açıkladığı bulunmuştur. Ayrıca iki faktörün açıkladıkları toplam varyansın ise % 37,8 olduğu bulunmuştur. 1. Faktör Çatışma ve 2. Faktör Yakınlık boyutu olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .80 olarak bulunmuştur. Spearman Brown ve Guttman Split – Half düzeltilmesinden sonra testin iki yarısı arası korelasyonu ise .757 ve .749'dur. Tüm sonuçlar, “Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği” nin dilsel eşdeğerlik gösterdiğini ve geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

Ayrıca annelerin ve çocukların betimsel bilgilerini değerlendirmek için araştırmacılar tarafında hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Bulgular

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğine ilişkin veriler Çatışma ve Yakınlık alt boyutlarından alınan puanlar ve toplam puanların, annelerin yaşına, eğitim düzeyine ve çalışma durumuna göre analiz edilmiş ve bulgular Tablo 1 ile Tablo 19 arasında sunulmuştur. Verilerin analizinde ANOVA kullanılmış, farkın anlamlı olduğu durumlarda farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere tanımlayıcı hesaplardan post – hoc tekniklere geçilmiştir. Bu teknikler arasından seçim yapmak için öncelikle varyansların homojen olup olmadığı Levene istatistikleri ile kontrol edilmiş ve varyansların homojen olduğu durumlarda Tukey, heterojen olduğu durumlarda ise Tamhane analizleri kullanılmıştır.

Tablo 1. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutunda Annenin Yaşı Değişkeni İçin Betimleyici Analizler

Anne Yaş	N	X	SS	SH	Min.	Max.
25 - 30	46	33,2174	9,86332	1,45427	12,00	57,00
31 - 35	87	28,6322	9,49065	1,01750	12,00	54,00
36 - 45	104	27,5192	8,83284	,86613	12,00	49,00
Toplam	237	29,0338	9,48186	,61591	12,00	57,00

Tablo 2. Annenin Yaşına Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	1057,712	2	528,856	6,139	,003
Gruplarıçi	20160,018	234	86,154		
Toplam	21217,730	236			

Tablo 2.'de annenin yaşı değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutundan alınan puanlara etki ettiği görülmektedir. Dolayısıyla, grupların puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($F=6,139$, $p < .05$). Levene analizine göre varyansların homojen olduğu ($F=,645$; $p > ,05$) görülmüş ve farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını görmek için Tukey analizinden yararlanılmıştır.

Tablo 3. Annenin Yaşına Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarına İlişkin Tukey Tablosu

Annenin yaşı	Annenin yaşı	Ortalama farkı	p
25 - 30	31 - 35	4,58521*	,020
	36 - 45	5,69816*	,002
31 - 35	25 - 30	-4,58521*	,020
	36 - 45	1,11295	,688
36 - 45	25 - 30	-5,69816*	,002
	31 - 35	-1,11295	,688

Tablo 3'de görüldüğü gibi farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey testinin sonuçlarına göre, 25 – 30 yaş grubundaki anneler ($X=33,2$) ile 31 – 35 yaş ($X=28,6$) ve 36 – 45 yaş grubundaki anneler ($X=27,5$) arasında, 25 – 30 yaş grubundaki anneler lehine anlamlı

farklılık vardır. 31 – 35 yaş grubundaki anneler ($X=28,6$) ile 25 – 30 yaş grubundaki anneler ($X=33,2$) arasında, 25 – 30 yaş grubu anneler lehine; 36 – 45 yaş grubundaki anneler ($X=27,5$) ile 25 – 30 yaş grubundaki anneler ($X=33,2$) arasında, 25 – 30 yaş grubu anneler lehine anlamlı farklılıklar görülmüştür. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanları analizlerinin sonuçlarına göre, 25 – 30 yaş grubu annelerin diğer yaş gruplarındaki annelere kıyasla daha çok çatışmalı ilişki yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 4. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutunda Annenin Yaşı Değişkeni İçin Betimleyici Analizler

Anne Yaş	N	X	SS	SH	Min.	Max.
25 - 30	46	22,1111	3,17105	,47271	12,00	25,00
31 - 35	87	21,4235	2,56058	,27773	14,00	25,00
36 - 45	104	21,6346	2,75208	,26986	14,00	25,00
Toplam	237	21,6496	2,76960	,18105	12,00	25,00

Tablo 5. Annenin Yaşına Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Yakınlık Alt Boyutu Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplararası	13,952	2	6,976	,909	,404
Gruplarıçi	1773,313	231	7,677		
Toplam	1787,265	233			

Levene analizi ile varyansların homojen olduğu ($F= ,802$; $p> ,05$) bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda annenin yaşı değişkenine göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutundan alınan puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($F=,909$, $p>.05$).

Tablo 6. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanında Annenin Yaşı Değişkeni İçin Betimleyici Analizler

Anne yaş	N	X	SS	SH	Min.	Max.
25 - 30	46	41,0889	10,97274	1,63572	21,00	64,00
31 - 35	87	37,0471	10,00108	1,08477	18,00	62,00
36 - 45	104	35,8846	9,84571	,96545	18,00	64,00
Toplam	237	37,3077	10,26345	,67094	18,00	64,00

Tablo 7. Annenin Yaşına Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Toplam Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplararası	859,775	2	429,887	4,193	,016
Gruplarıçi	23684,072	231	102,528		
Toplam	24543,846	233			

Tablo 7.'de annenin yaşı değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan toplam puanlara etki ettiği görülmektedir. Dolayısıyla, grupların puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($F=4,193$, $p<.05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için kullanılacak tanımlayıcı tekniği seçmek için Levene istatistiğine bakılmış ve varyansların homojen olduğu için ($F=1,311$; $p > ,05$) Tukey analizi uygulanmış ve farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna bakılmıştır.

Tablo 8. Annenin Yaşına Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanlarına İlişkin Tukey Tablosu

Annenin Yaşı	Annenin Yaşı	Ortalama Farkı	Sig.
25 - 30	31 - 35	4,04183	,079
	36 - 45	5,20427*	,012
31 - 35	25 - 30	-4,04183	,079
	36 - 45	1,16244	,713
36 - 45	25 - 30	-5,20427*	,012
	31 - 35	-1,16244	,713

Tablo 8.'de görüldüğü gibi farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey testinin sonuçlarına göre, 25 – 30 yaş grubundaki anneler ($X=41$) ile 36 - 45 yaş ($X=35,8$) arasında, 25 – 30 yaş grubundaki anneler lehine anlamlı farklılık görülmüştür. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan toplam puan analizlerinin sonuçlarına göre, 25-30 yaş grubu annelerin diğer yaş gruplarındaki annelere kıyasla daha çok çatışmalı ilişki yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 9. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutunda Annenin Eğitim Durumu Değişkeni İçin Betimleyici Analizler

Anne Eğitim	N	X	SS	SH	Min.	Max.
İlköğretim	61	32,7705	10,25734	1,31332	12,00	57,00
Lise	50	29,1200	10,46206	1,47956	12,00	54,00
Üniversite	127	27,3150	8,19863	,72751	12,00	48,00
Toplam	238	29,0924	9,49616	,61554	12,00	57,00

Tablo 10. Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	1226,498	2	613,249	7,154	,001
Gruplar içi	20145,468	235	85,725		
Toplam	21371,966	237			

Tablo 10’da annenin eğitim durumu değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanlarına etki ettiği görülmektedir. Dolayısıyla, grupların puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($F=7,154$, $p<.05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için kullanılacak tanımlayıcı tekniği seçmek için yapılan Levene istatistiği sonucunda varyansların heterojen olduğunu ($F= 4,319$; $p< ,05$) görülmektedir. Bu nedenle tanımlayıcı tekniklerden Tamhane’s T2 analizi uygulanmış ve farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna bakılmıştır.

Tablo 11. Annenin Eğitim Durumuna Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarına İlişkin Tamhane Tablosu

Annenin Eğitim Durumu	Annenin Eğitim Durumu	Ortalama Farkı	p
İlköğretim	Lise	3,65049	,190
	Üniversite	5,45553*	,001
Lise	İlköğretim	-3,65049	,190
	Üniversite	1,80504	,622
Üniversite	İlköğretim	-5,45553*	,001
	Lise	-1,80504	,622

Tablo 11’de görüldüğü gibi farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tamhane testinin sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu anneler ($X=32,7$) ile üniversite mezunu

anneler ($X=27,3$) arasında, ilköğretim mezunu anneler lehine anlamlı farklılık görülmüştür. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanları analizlerinin sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu annelerin diğer eğitim seviyesindeki annelere kıyasla daha çok çatışmalı ilişki yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 12. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutunda Annenin Eğitim Durumu Değişkeni İçin Betimleyici Analizler

Anne Eğitim	N	X	SS	SH	Min.	Max.
İlköğretim	61	22,5932	2,41489	,31439	15,00	25,00
Lise	50	22,0200	2,67635	,37849	14,00	25,00
Üniversite	127	21,0714	2,73986	,24409	14,00	25,00
Toplam	238	21,6553	2,71831	,17732	14,00	25,00

Tablo 13. Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	101,506	2	50,753	7,235	,001
Gruplarıçi	1627,574	232	7,015		
Toplam	1729,081	234			

Tablo 13’de annenin eğitim durumu değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanlarına etki ettiği görülmektedir. Dolayısıyla, grupların puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($F=7,235$, $p < .05$ Levene istatistiği sonucuna göre ($F= ,609$; $p > ,05$) Tukey testi uygulanmıştır.

Tablo 14. Annenin Eğitim Durumuna Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanlarına İlişkin Tukey Tablosu

Annenin Eğitim Durumu	Annenin Eğitim Durumu	Ortalama Farkı	p
İlköğretim	Lise	,57322	,499
	Üniversite	1,52179*	,001
Lise	İlköğretim	-,57322	,499
	Üniversite	,94857	,084
Üniversite	İlköğretim	-1,52179*	,001
	Lise	-,94857	,084

Tablo 14’de görüldüğü gibi farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey testinin sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu anneler ($X=22,5$) ile üniversite mezunu anneler ($X=21$) arasında, ilköğretim mezunu anneler lehine anlamlı farklılık görülmüştür. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanları analizlerinin sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu annelerin olumlu ilişki puanları diğer eğitim seviyelerdeki annelerden daha yüksektir. İlköğretim mezunu annelerin çocukları ile olan ilişkilerinin diğer eğitim seviyelerindeki annelerden daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 15. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanda Annenin Eğitim Durumu Değişkeni İçin Betimleyici Analizler

Anne Eğitim	N	X	SS	SH	Min.	Max.
İlköğretim	61	39,9661	11,16331	1,45334	18,00	64,00
Lise	50	37,1000	11,17988	1,58107	21,00	64,00
Üniversite	127	36,2460	9,29145	,82775	18,00	59,00
Toplam	238	37,3617	10,27491	,67026	18,00	64,00

Tablo 16. Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	560,450	2	280,225	2,693	,070
Gruplarıçi	24143,805	232	104,068		
Toplam	24704,255	234			

Levene testine göre varyansların homojen olduğu bulunmuştur ($F= 2,635$; $p>.05$). yapılan Anova analizi sonucunda annenin eğitim durumu değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği’nden alınan toplam puanlara etki etmediği görülmektedir (Tablo 16).. Dolayısıyla, grupların puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($F=2,693$, $p >.05$).

Tablo 17. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanların Anne Çalışma Durumuna Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Annenin Durumu	Çalışma	N	X	SS	Sd	t	p
Çalışıyor		105	28,5429	8,69021	237	-,822	,412
Çalışmıyor		134	29,5597	10,06782			
Toplam		239					

Tablo 17’de, annenin çalışma durumu değişkeninin, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanlarına etkisinin olmadığı görülmektedir ($t = -,822$; $p >,05$).

Tablo18. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Yakınlık Alt Boyutundan Alınan Puanların Anne Çalışma Durumuna Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Annenin Durumu	Çalışma	N	X	SS	Sd	t	p
Çalışıyor		105	20,9238	2,89461	234	-3,491	,001
Çalışmıyor		134	22,1679	2,57250			
Toplam		239					

Tablo 18.’de, annenin çalışma durumu değişkeninin, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanlarına etkisinin olduğu görülmektedir ($t = -3,491$; $p <,05$). Yani çalışan anneler ve çalışmayan annelerin yakınlık boyutu puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu farklılık çalışmayan anneler lehinedir. Bunun sonucunda çalışmayan annelerin çocukları ile olan ilişkileri, çalışan annelerin çocukları ile olan ilişkilerinden daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 19. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Toplam Puanlarının Anne Çalışma Durumuna Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Annenin Durumu	Çalışma	N	X	SS	Sd	t	p
Çalışıyor		105	37,6190	9,72841	234	,260	,795
Çalışmıyor		134	37,2672	10,76592			
Toplam		239					

Tablo19’da annenin çalışma durumu değişkeninin, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği’nden alınan toplam puanlara etkisinin olmadığı görülmektedir ($t = ,260$; $p >,05$).

Sonuç ve Tartışma

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinden alınan puanlar annelerin yaş değişkeni ile karşılaştırıldığında, anlamlı farklılığın çatışma alt boyutu ve toplam puanda olduğu görülmektedir. Annenin yaşına göre yakınlık alt boyut puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çatışma alt boyutunda anlamlı farkın 25 – 30 yaş grubu anneler ile 31 – 35 ve 36 – 45 yaş grubu anneler arasında 25 – 30 yaş grubu anneler lehine olduğu bulunmuştur. Toplam puanda ise, 25 – 30 yaş grubu anneler ile 36 – 45 yaş grubu anneler arasında 25 – 30 yaş grubu anneler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Çatışma alt boyutu ve ölçek toplamında yüksek puanlar olumsuz ilişkiyi göstermektedir ve bu bulgu 25–30 yaş grubundaki genç annelerin çocukları ile daha fazla çatışmalı ilişkiler yaşadıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu durumda, annenin yaşı büyüdükçe, annenin bilgisinin, tecrübesinin arttığı, buna paralel olarak da yaşı büyük olan annelerin çocukları ile daha az çatışmalı bir ilişki yaşadıkları söylenebilir. Sarı (2007) benzer şekilde, 30 yaş ve altındaki genç annelerin çocukların sosyal uyum puan ortalamalarının, 36– 40 yaş grubundaki annelerin çocuklarından daha düşük olduğunu bulmuştur.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinden alınan puanlar annelerin eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde çatışma ve yakınlık alt boyutlarında ilköğretim ve üniversite mezunu anneler arasında, ilköğretim mezunu anneler lehine anlamlı farklılık bulunurken, ölçek toplam puanlarına göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Ölçeğin çatışma hem de yakınlık alt boyutunda ilköğretim mezunu anneler ile üniversite mezunu annelerin puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Bu durum eğitim düzeyi arttıkça annelerin daha fazla çalışma hayatında yer aldıkları ve çocukları ile daha az zaman geçirdikleri için hem olumlu ve hem de olumsuz yaşantılarının daha az olduğunu düşündürebilir. Eğitim düzeyi daha düşük annelerin çalışma oranlarının daha düşük olduğu ve genellikle ev hanımı oldukları düşünülürse, çocukları ile daha çok zaman geçirdikleri ve bu nedenle olumlu ilişkiyi de çatışmayı da daha çok yaşadıkları söylenebilir. Button ve arkadaşları (2001) anne çocuk iletişimini değerlendirdikleri araştırmalarında, anne eğitimi ile anne çocuk iletişimi arasında ilişki bulamamışlardır. Araştırmacılara anne eğitimi ve ebeveyn – çocuk ilişkisinin daha detaylı olarak, farklı örneklem grupları ile araştırmaları önerilebilir.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinden alınan puanlar annelerin çalışma durumu değişkeni ile karşılaştırıldığında, annelerin çalışma durumunun çocukları ile olan çatışma puanlarını yani olumsuz ilişkileri üzerinde anlamlı bir farklılığa yol açmadığı,, fakat yakınlık alt boyutunda yani olumlu ilişki bakımından farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Çalışmayan annelerin çocukları ile ilişkilerinin daha olumlu çıkması, çocukları ile geçirdikleri zamanın daha çok olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Alanda yapılan benzer araştırmalardan incelendiğinde; Russell ve Thornton (2009) aynı ölçeği kullandıkları çalışmalarının sonuçlarında ebeveynlerin çalışmasının ya da çalışmamasının doğrudan

çocuğun yaşam kalitesine etki ettiğini belirtmişlerdir. Gregg ve Washbrook (2003) yaptıkları çalışmada, annenin çocuğun doğumundan 18. aya kadar tam zamanlı çalışmasının çocuk üzerinde olumsuz etkileri olduğunu, yarım zamanlı ya da 18. aydan sonra annenin çalışmasının ise çocuğu olumsuz yönde etkilemediğini belirtmiştir. Aydın ve Tuncer (1978) yaptıkları çalışmada, anneleri çalışan ve çalışmayan çocuklarda davranışsal – duygusal sorunlar ve uyumsuzluk yönünden annenin çalışma durumuna göre belirgin bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Şehirli (2007) çocuk davranışları ile ilgili yaptığı araştırmasında annesi çalışan ve çalışmayan çocuklar arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmiştir. Yukarıda da görüldüğü gibi, yapılan bazı çalışmalarda annenin çalışma durumunun etkili olduğu, bazı çalışmalarda da etkili olmadığı görülmektedir.

Sonuç olarak araştırmamızın bulguları ve yukarıdaki yer alan çalışmalar değerlendirildiğinde, bağlanma ilişkisine dayalı ebeveyn çocuk ilişkisinin kalitesinin çocuğun tüm yaşantısını etkileyen sonuçları olduğu açıkça görülmektedir. Greenough ve arkadaşları (2001) doyurucu ve duyarlı bir yetişkin çocuk ilişkisinin güven, empati, şefkat ve vicdan gelişimi açısından da oldukça önemli olduğunu ve bu ilişkinin aynı zamanda özyönelim, sebat, işbirliği ve çatışma çözme gibi becerilerin gelişmesini desteklediğini belirtmektedirler.

Araştırmacılara çalışmanın bulguları ve ülkemizde ebeveyn çocuk ilişkisine yönelik çalışmaların sınırlılığı dikkate alındığında farklı yaş grubunda çocuğu olan, okul öncesi eğitimden yararlanan ve yararlanmayan çocukların anneleri ve farklı sosyoekonomik düzey gibi değişik örneklem gruplarından anneler ile çalışmaları ve ayrıca babalar ve çocuklar arasındaki ilişkinin de değerlendirilmesi elde edilen bulgular ile bu araştırma bulgularının karşılaştırmalı incelenmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Akgün, E., Yeşilyaprak, B. (2010). Çocuk Ana Baba İlişki Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Aralık, Sayı 24. (s. 44 – 53).
- Aydın, C., Tuncer, O. (1978). Annenin Ev Dışında Çalışmasının Çocuk Gelişimi ve Davranışına Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları XII*. Ankara.
- Artan, İ., Bayhan, P. (2004). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul. Morpa Yayınları.
- Button S., Pianta, R.C., Marvin, R.S. (2001). Mothers' Representations of Relationships with Their Children: Relations with Parenting Behavior, Mother Characteristics, and Child Disability Status. *Social Development*. Vol. 10. pp. 455 – 472.
- Bretherton, I. (2003) Mary Ainsworth: Insightful observer and courageous theoreticians. In G.A. Kimble, m.Wertheimer (Eds). *Portraits of Pioners in Pyschology*, vol.V, 317-331, Washington D.C.:APA.
- Cassidy, J. (1999) The Nature of the Child's Ties, 3-20, *Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical Applications*, J. Cassidy, Phillip R. S. (edt.)

<http://icdl.com/graduate/Portal/IMH205/documents/Cassidy-HandbookofAttachment-Ch1.pdf>

- Cüceloğlu, D. (2007). *İnsan ve Davranış Psikolojisinin Temel Kavramları*. İstanbul. Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu D., 1999(1999) *Yeniden İnsan İnsana*, İstanbul: Remzi Kitabevi,
- Driscoll, K.ve Pianta, R. (2006). *Mothers' and Fathers' Perceptions of Conflict and Closeness in Parent – Child Relationship during Early Childhood*.
- Fonagy, P. (2001) *Attachment Theory and Psychoanalysis*, New York: Other Press.
- Gander, M. and Gardiner, H. (2001). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*, Çev. Bekir ONUR, İmge Kitabevi, İstanbul.
- Gregg, P. ve Washbrook, E. (2003) the effects of early maternal employment on child development in U.K. CMPO Working Papers series. No:03/070.
- Greenough, W., Emde, R.N., Gunnar, M., Massinga, R., and Shonkoff, J.P. (2001). The impact of the caregiving environment on young children's development. *Zero to Three*, 21(5), 16-23.
- Holden, W. G. (1997). *Parents and the dynamics of child rearing*. United States: Westview Pres.
- Hortaçsu, N. (2003). *Çocuklukta İlişkiler Ana Baba, Kardeş ve Arkadaşlar*. Ankara. İmge Kitabevi.
- Kaplan-Sanoff, M. (2000). Understanding your child's emotional health. Paper presented at the meeting of Healthy Child Care New England, Brewster, MA.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara. Nobel Yayınları.
- Kavalcı, Z. (2001). *Çatışma Çözme Becerileri Eğitimi Programının Üniversite Öğrencilerinin Çatışma Çözme Biçimleri Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kavlak, O., Şirin, A. (2009) Maternal Bağlanma Ölçeğinin Türk Toplumuna uyarlanması, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1),188-202.
- Kırcaali-İftar, G. (2005) How to Turkish Mothers Discipline Children? An Analysis from a Behavioral Perspective. *Child: Care, Health and Development*, 31(2), 193-201.
- Maccoby, E. (2002). Parenting effects: Issues and controverties. J. G. Borkowski, L. S. Ramey ve M. Bristol-Power, (Ed.), *Parenting and the child's world: Influences on academic, intellectual and social-emotional development*.
- Oktay, A. (2002). *Yaşamın Sibirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul. Epsilon Yayınları.
- Öner, N. (2000). *Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler*. Boğaziçi Üniversitesi.
- Prior V., Glaser D. (2006). *Understanding Attachment and Attachment Disorders: Theory, Evidence and Practice*. Child and Adolescent Mental Health, RCPRTU. London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers. ISBN 9781843102458 (p
- Pekkaya, F.B. (2004) *Arabulucu Yolu İle Çatışmalara Çözüm Bulma, Arabulucu Eğitiminin Okullarda Uygulanması, Bu Eğitimin Öğrencilerin Benlik Gelişimlerine, Liderlik Becerilerine, Saldırgan Davranışlarına Ve Algıladıkları Problem Miktarına Etkisi*, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Russell, H., Thornton, M. (2009) Parental employment and child outcomes at 9 years. National Longitudinal Study of Children.
- Sarı, E. (2007). *Anasınıfına Devam Eden 5 – 6 Yaş Grubu Çocukların, Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının, Çocuğun Sosyal Uyum ve Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Seven, S. (2006). *6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyleri ile Bağlanma Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Simpson, J. S., & Rholes, W. S. (1998). Attachment in adulthood. In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (pp. 3-21). New York: Guilford Press.
- Saygı, D. (2011). *Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması Ve Anne Çocuk İlişkisinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- Soysal, A.Ş., Bodur, Ş., İşeri, E. & Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri*, 8: 88-99. <http://www.klinikpsikiyatri.org/files/journals/1/216.pdf>
- Şehirli, N. (2007). *Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Yavuzer, H. (2003). *Ana – Baba Okulu*. İstanbul. Remzi Kitabevi.
- Yeşilyaprak, B. (2005). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara. Pegem Yayıncılık
- Yörükoğlu, A., (2000). *Çocuk Ruh Sağlığı*. (24. Basım) İstanbul: Özgür Yayınları
- Zeanah, C.H. and Doyle Zeanah, P. (2001). Towards a definition of infant mental health. *Zero to Three*, 22(1), 13-20.
- Zhang X., Chen, H. (2010). Reciprocal Influences Between Parents' Perceptions of Mother – Child and Father – Child Relationships: A Short – Term Longitudinal study in Chinese Preschoolers. *The Journal Of Genetic Psychology*. Vol. 171. pp. 22 – 34.

Extended English Abstract

In the early life stage, the psychosocial task of the infant is to learn to trust. The sense of trust arising from the maternal relationship provides a basis for the further relationships (Yavuzer, 2003). To be able to build a secure attachment bond with its parents is one of the corner stone of the infant's social and emotional development. The attachment starts developing within several months and will have been strongly developed by the ninth month. A warm and secure attachment supports the infant's self-respect, friend relationships, problem solving ability and self-control (Hortaçsu, 2003). Parent-baby relationship substantially determines both the baby's sense of trust and mistrust. Trust develops when the mothers and the infants forms and coordinate their behaviours according to their necessities and temperaments, when they are consistent and reasonable (Gander and Gardiner, 2001). Children who can't develop a sense of trust in the parents, have difficulty in making friends and getting on well with them. Besides, they are less interested in the lessons or related subjects than the other children (Cüceloğlu,1999).

Purpose and Significance

In our country there are limited numbers of researches directly about the Parent-Child Relationship. (Kırcaali, İftar, 2005, Akgün, Yeşilyaprak, 2005). Besides, it has been observed that scales for the parents' attitudes have been used but there haven't been a sufficient number of scales for the interrelation (Öner, 2000). Therefore the purpose of this study is to research the mother-child relationship in terms of the affiliation, positive relationship and conflict dimensions.

Methods

In terms of the several variables, relational screening model has been used in this study to research the mothers' relationships with their (5-6-year-old) children who continue their education in nursery class. To define the target population of the study; 3 provinces from Istanbul Anatolian side have been specified including Kadıköy, Ataşehir, Maltepe; and all the public and private preschool education institutes' lists have been compiled. Sufficient number of schools have been sampled according to the rule of detachment (Karasar, 2009). In the sampling group; according to the distribution by the provinces; 73,7 % of the children (176) have been going to the private and public schools in Kadıköy, 12,1 % of the children (29) in Maltepe and 14,2% of the children (34) in Ataşehir. The mothers of these specified children have formed the basic study group. Considering the voluntariness principle, 239 mothers who have 5-6-year-old children going to the schools in the specified provinces, have attended this research. Child-Parent Relationship Scale (CPRS) developed

by Robert C. Pianta in 1992 for the purpose of explaining the meaning of child-parent relationship, and a personal information form developed by the researchers for the mothers' descriptive information have been used in this study.

Results

When the scores of the Child-Parent Relationship Scale are compared to the mothers' age variables, significant differences have been observed in the subdimensions of conflict and in the total score ($p < 0.05$). Younger mothers indicated that they have more conflicts with their children. When the mother-child relationship is analyzed according to the mothers' educational status variable in the sub-dimensions of affiliation and conflict between the primary school graduate mothers and the university graduate mothers, significant differences have been found on behalf of the primary school graduate mothers. However, no significant differences have been found in the total score of the scale ($p < 0.05$). When the scores taken from the Child-Parent Relationship Scale are compared to the mothers' employment status variable, it has been observed that the mothers' employment status don't cause a significant difference in the conflict scores between them and their children, however the significant differences have been found in the subdimension of affiliation i.e. in terms of positive relations.

Discussion and Conclusion

The effects of the children's attachment to the parents in the childhood stage, reflect on their relationships in the adulthood stage. In this regard it has been thought that to be able to explain the meaning of the close relationships developed in the adulthood stage, it will be vital to know the quality of the parental relationships in the childhood stage. Erikson claims that there is a connection between the child's success at the school and his sense of basic trust which had been built at the early ages of his childhood. Children who grow up in a healthy parent-child relationship environment develop a sense of trust. Therefore they can accept the new learning stages of the school without fear and be successful. However the children who haven't developed a sense of basic trust, can not be completely successful. A lot of researchs have supported the expectations of Erikson (Bradley and Caldwell, 1976; Hess, Shipman, Brophy and Bear, 1969; Akt. Cüceloğlu, 2007). Evidences obtained from this study show that the age, educational and employment status of the mothers affect their relationships with their children.

In consideration of the evidences of this study and the limitedness of the studies for parent-child relationship in our country; it can be suggested that mother-child relationship be evaluated with more different variables like mothers who have children from different age groups, mothers in a different socioeconomical status and also with the mothers from different sampling groups like mothers whose children benefit from preschool education or mothers whose children don't have a preschool education.